

RIIGIKOGU

IV koosseis.

VII istungjärk.

152. koosolek.

9. juunil 1931.

Sisu:

1. Päevakorra täiendamine.
2. Komisjonide täiendavad valimised.
3. Eesti ja Läti riigile kuuluvate automobiilide ja mototsüklite üle piiri liiklemisel teedefondi heaks võetavatest maksudest vabastamise kokkuleppe kinnitamise seadus — I lugemisel.
4. Rahukohtu nuhtlusseaduse täiendamise seadus — I lugemisel.
5. Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seadus — III lugemisel.
6. Eesti ja Läti vahel piirihoonega poolitatud kinnisvarade likvideerimise tähtaja pikendamise protokoll kinnitamise seadus — II lugemisel.
7. Eesti ja Belgia koloniaalvalduste tollivahekordade korraldamise kokkuleppe kinnitamise seadus — II lugemisel.
8. Välisteenistuse seaduse § 8 muutmise seadus — II lugemisel.
9. Surnud kindral-major Gustav Kunose perekonna pensioniseadus — II lugemisel.
10. Tallinna tehnikumis õppijaile kaitseväeteenistusse ilmumiseks ajapikenduse andmise seadus — II lugemisel.
11. Riigikogu kodukorra muutmise ja täiendamise seadus — II lugemisel.
12. Rahvusvaheliste tüliküsimuste rahulikul teel lahendamise kohta käiva üldaktiga ühinemise seadus — II lugemisel.
13. Pikalaenu Panga valitsemisele antud laenude, nõuete ja fondide valitsemise eest tasu maksmise seadus — I lugemisel.
14. Vähemusrahvuste kulturomavalitsuse seaduse §§ 5, 9 ja 24 muutmise seadus — II lugemisel.
15. Koolimajade ehitusefondi seaduse muutmise seadus — I lugemisel.
16. Kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadus — I lugemisel.
17. Rahvamajade seadus — II lugemisel.

Koosoleku avab teine abiesimees **R. Penno** kell 17.13 min.

Sekretäri kohal sekretär **A. Schulbach**.

1. Päevakorra täiendamine.

C. Schilling'i ettepanekul täiendatakse päevakorda 1. punktiga — komisjonide täiendavad valimised.

2. Komisjonide täiendavad valimised.

Valitakse:

rahaasjanduse komisjoni V. Hasselblatt'i asemele C. Schilling;
üldkomisjoni V. Hasselblatt'i asemele M. Vesterblom;
sotsiaalkomisjoni V. Hasselblatt'i asemele J. Lill.

3. Eesti ja Läti riigile kuuluvate automobiilide ja mototsüklite üle piiri liiklemisel teedefondi heaks võetavatest maksudest vabastamise kokkuleppe kinnitamise seadus — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja L. Johanson: Riigikogu poolt 26. märtsil 1929 vastuvõetud Jõuvankrite seaduse § 8 järgi on jõuvankrimaksust vabad jõuvankrid, mis kuuluvad:

- 1) riigi- ja omavalitsuse asutistele, välja arvatud riigiettevõtted;
- 2) välisriikide saatkondade ja konsulaatide liikmetele, kui nad ei ole Eesti Vabariigi kodanikud, vastastikkuse alusel;
- 3) või milliseid tarvitatakse ainult haigete ja haavatute veoks ja tuletõrje otstarbeks.

Vastavalt tegelikule tarvidusele on Eesti ja Läti valitsused sõlminud kokkuleppe, mille järgi vabastatakse üle piiri liiklemisel teedefondi heaks võetavast maksust kummalegi riigile kuuluvad automobiilid ja mototsüklid. Rahaasjanduse komisjon on selle kokkuleppe kinnitamise seaduseelnõu läbi vaadanud, ning rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku,

seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel.

4. Rahukohtu nuhtlusseaduse täiendamise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja H. Kukke: Käesolev rahukohtu nuhtlusseaduse täiendamise seadus käsitab sanktsioone koolikohustuse täitmiseks, mis on ette nähtud Avalikkude algkoolide seaduse juurde. Senimaksnud seaduse järgi olid need sanktsioonid Avalikkude algkoolide seaduses ette nähtud, kuid eelviimasel koosolekul vastuvõetud algkoolide seadusest jäeti need välja põhjendusega, et see ei vasta kodifikatsiooni nõuetele. Haridusekomis-

jon avaldas Vabariigi Valitsusele soovi, et ta selle kohta esitaks täiendava novelli. Kuna algkooli kohustuse täitmine pole mõeldav ilma sanktsioonita, siis ühines üldkomisjon valitsuse poolt ettepanud motiividega ja esitab käesoleva seaduseelnõu I lugemisel vastuvõtmiseks. Teen ettepaneku,

käesolev seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel kolmepäevalise vaheaajata I ja II lugemise vahel.

5. Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse väljatöötamise erikomisjoni aruandja J. Uluotsa puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni esimese J. Soots.

Pealkiri võetakse vastu.

(Sissejuhatus ja § 37.)

O. Kask: Kordan II lugemisel tehtud paranduse-ettepanekuid.

Nimelt § 37 juures võtta esimese, teise ja kolmanda lõike asemele järgmine lõige: „Põhiseaduse muutmise eelnõu, mis põhiseaduse § 88 alusel pannakse rahvahääletamisele, loetakse rahva poolt vastuvõetuks, kui rahvahääletamisest võttis osa vähemalt pool hääleõiguslike kodanike arvust ja eelnõu poolt on rahvahääletamisest osavõtjate enamus.“

Esimesel ja teisel lugemisel on motiivid juba ette toodud, ja oleme väielnud sundhääletamise põhimõtte vastu, mis meie arvamise järgi mitte õige pole, ja täiesti üleliigne on meil Eesti Vabariigis seda maksma panna. Loodan, et Riigikogu ei lähe välja sellest seisukohast, et ta otustab seda küsimust häälte ja käte arvuga, vaid ma palun Riigikogu liikmeid kolmanda lugemise eel veel kord mõelda ja kaaluda, kas on õige, et meie oma riigis sunnime rahvast trahvi kartusel hääletamisele või jääme vabahääletamise juurde, lihtsustades põhiseaduse muutmise senist korda.

Edasi teen ma ettepaneku samas redaktsioonis, kui II lugemisel neljanda lõike kohta ja nimelt,

„Riigikogu poolt vastuvõetud seadus, kui see põhiseaduse § 30 alusel rahvahääletamisele pannakse, loetakse rahva poolt tagasilükatuks, kui tema vastu hääletamisest osa-

võtjate enamus, kusjuures sel korral peab rahvahääletamisest osa võtma vähemalt pool hääleõiguslike kodanike arvust, kes võtsid osa viimastest Riigikogu valimistest. Teistsugusel rahvahääletamise tagajärgedel loetakse seadus rahva poolt vastuvõetuks.“

See lõige oleks loogilises ühenduses teiste rahvahääletamise seaduse paragrahvide lõigetega. See kergendaks seni maksvat korda, kuna see redaktsioon, mis komisjoni poolt esitati, õieti jätab maksma senise raske korra. Palun ka see ettepanek vastu võtta.

Aruandja J. Soots (lõpusõna): Eri komisjoni nimel ettepanekutega ühineda ei saa. Motiivid on komisjoni aruandja prof. Uluotsa poolt II lugemisel laiemalt ette kantud ja neid korrata enam ei maksa.

O. Kase esimene ettepanek lükatakse tagasi 37 häälega 17 hääle pooltolemisel.

O. Kase teine ettepanek lükatakse tagasi.

§§ 37, 39, 62 ja 67 ning sissejuhatus võetakse vastu.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korruga.

6. Eesti ja Läti vahel piirijoonega poolitatud kinnisvarade likvideerimise tähtsaja pikendamise protokollil kinnitamise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Rei.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

7. Eesti ja Belgia koloniaalvalduste tollivahekordade korraldamise kokkuleppe kinnitamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja J. Jaanis.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

8. Välisteenistuse seaduse § 8 muutmise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja J. Klement.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

9. Surnud kindral-major Gustav Kunnose perekonna pensioniseadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja K. Tonkman.

Pealkiri võetakse vastu.

(§ 1.)

J. Fuks: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kui surnud kindral-major Gustav Kunnos'e perekonna pensioniseadus möödunud teisipäeval I lugemisel Riigikogus oli, siis palusin aruandjalt andmeid selle üle, kuipalju selle seaduse esimese osa teostamine riigile maksmata läheb, see tähendab arvates kindral-major Kunnos'e surmapäevast 17. augustist 1926 kuni 1. maini 1931. Aruandja rkl. Tonkman tähendas, et komisjonis ei ole neid andmeid nõutud. Kuid see, et komisjonis neid andmeid ei nõutud, ei võiks olla takistuseks, et aruandja nii lahke oleks ja Riigikogule need andmed teatavaks teeks. Riigikogu liikmed peavad teadlikud olema, kuipalju üks või teine seadus riigile kohustusi peale paneb. Ka selle seaduse juures peaks see teada olema. Pealegi iga aasta eelarvete arutamise juures iga vähema asja juures, olgu see lauake või pingike 150 senti väärtuses, otsitakse ja urgitsetakse komisjonis, kuidas võimalik kas või 10 senti viisi kokku hoida. Sellepärast oleks soovivat teada saada, kuipalju käesolev seadus, alates 17. augustist 1926 kuni 1. maini 1931, riigilt väljaminekuid nõuab? Kui aruandjal praegu II lugemisel ei ole võimalik andmeid anda, siis ehk oleks võimalik need III lugemisel Riigikogule teatavaks teha.

See seadus seisab koos kahest osast, esiteks, endise sõjaringkonnakohtu esimehe, surnud kindral-major Gustav Kunnos'e perekonnale määratakse pension Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioniseaduses ülesloetud paragrahvide alusel, arvates kindral-major Kunnos'e surmapäevast kuni 1. maini 1931. See on esimene osa seadusest, mis nüüd fikseeritakse tagantjärei Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioniseaduse alusel, kuna teine osa seadusest ütleb: arvates 1. maist 1931 edasi kuuskümmend krooni kuus. Seda nõutakse mitte endiste pensioniseaduste alusel, vaid see on nüüd käesolev seadus, mis Riigikogu poolt täiesti uuesti välja antakse. Esimese osa juures on selge algus ja lõpp on ära fikseeritud, ainult selgusetu on see, palju see riigile maksmata läheb. Kuna teine osa, mis ei ole seotud Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioniseadusega, seal algus on öeldud, et 1. maist 1931 edasi kuuskümmend krooni kuus, aga millal see surnud kind-

ral-major Kunnos'e perekonnale pensionimaksimine lõpeb, seda pole seaduses ära fikseeritud. Meie teame, et kindral-major Kunnos'e perekond koosneb lehest ja lastest. Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioniseaduses on §§ 91, 92, 93 ja 94, kus on üles loetud, millal perekond oma pensioniõiguse kaotab, ja kui siin eelmisel koosolekul härra kindral Soots ütles, et seadused pole selged enne, kui Riigikohus paragrahvid seletab, siis Riigikohus on kindral-major Kunnos'e perekonna pensioni paragrahvi seletanud ja ei oleks mitte hea, kui Riigikohus peaks seda teistkorda veel seletama, ja seepärast peaks seaduses ära tähendatud olema, millal perekonnale pensionimaksimine ära lõpeb. Seepärast panen mina ette,

§ 1 lõppu juurde võtta sõnad: „kuujuures pensioni maksimine lõpeb Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioniseaduse §§ 91, 92, 93 ja 94 alusel.“

See tähendab, et üldistel alustel, mis on Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioniseaduses ette nähtud. Selle seaduse § 91 näeb ette, millal pensionimaksimine leskedele lõpeb, ja § 92 ja teised näevad ette, millal ta lastele lõpeb. Siis oleks asi selge, aga muidu võib nii tulla, et kui lesk ära sureb, lapsed võivad ka kuni oma surmani seda pensioni nõuda. Et seda ei juhtuks, siis asja selguse mõttes oleks tarvis minu ettepanek vastu võtta.

Kui see teine osa oleks seotud Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioniseadusega, siis seda ei oleks tarvis, aga et see kuuskümmend krooni määratakse praeguse seadusega väljaspool Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioniseadust, siis peaks ka pensionimaksimise lõpp ära tähendatud saama.

Aruandja K. Tonkman (lõpusõna): Ma ei saa rahaasjanduse komisjoni nimel ühineda rkl. Fuks'i poolt tehtud parandusega järgmisel põhjusel. § 1 esimene pool kõneleb selgelt, et surnud kindral-major Gustav Kunnos'e perekond saab pensioni Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioniseaduse alusel, kus on loetletud üles ka paragrahvid, mis aluseks võetakse. (Vahelhüüded.) Riigikohus ei ole seda seadust veel seletanud ja sellepärast on teil varane Riigikohtule ette joosta. Kui seaduses on öeldud, missuguste paragrahvide alusel pensioni määratakse, ja ühtlasi on paragrahvid loetletud, mis rkl. Fuks ettepanekus ka üles loeb, siis ei ole tarvis rkl. Fuks'i parandust seadusesse võtta, kus ka loetakse §§ 92, 93 ja 94. Kui rkl. Fuks oleks järjekindlalt seadust parandanud, siis oleks ta pidanud seaduses eelpoolnimetatud paragrahvid kustutama.

Sellepärast on rkl. Fuks'i parandus ülearune ja ei saa sellega ühineda. Pealegi ei ole rahaasjanduse komisjonis see arutusel olnud.

J. Fuks'i ettepanek lükatakse tagasi 30 häälega 18 hääle pooltolemisel.

§§ 1 ja 2 võetakse vastu.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

10. Tallinna tehnikumis õppijaile kaitseväeteenistusse ilmumiseks ajapikenduse andmise seadus — II lugemisel.

Riigikaitse komisjoni aruandja E. Joonas.

Pealkiri ja § 1 võetakse vastu.

(§ 2.)

Aruandja E. Joonas: Kuna tähtaeg 31. mail möödunud, teen ettepaneku, § 2 redigeerida järgmiselt:

„§ 2. Käesolev seadus hakkab maksta selle avaldamisega Riigi Teatajas.“

Juhataja: Aruandja on ettepanekuga ühinenud, ja see eraldi hääletamisele ei tule.

§ 2 võetakse vastu aruandja poolt ettepanekul kujul.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

11. Riigikogu kodukorra muutmise ja täiendamise seadus — II lugemisel.

Koosseisu ja kodukorra komisjoni aruandja A. Rei.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

12. Rahvusvaheliste tüliküsimuste rahu-likul teel lahendamise kohta käiva üldaktiga ühinemise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Rei.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

Juhataja: Üldkomisjoni aruandja rkl. Hasselblatt'i puudumisel jääb vahele 12. päevakorra-punkt — vähemusrahvuste

kulturomavalitsuse seaduse §§ 5, 9 ja 24 muutmise seadus — II lugemisel.

13. Pikalaenu Panga valitsemisele antud laenude, nõuete ja fondide valitsemise eest tasu maksmise seadus — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja O. Suursööt: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Pikalaenu Panga põhikirja §§ 46, 47 ja 48 alusel on Vabariigi Valitsusele antud õigus anda Pikalaenu Pangale valitseda mitmesuguseid riiklikke fonde, laene ja nõudmisi j.n.e. Aga sama Pikalaenu Panga põhikirja § 49 järgi on ette nähtud, et Vabariigi Valitsus võib määrata Pikalaenu Pangale sarnaste fondide, laenude, nõudmiste j.n.e. valitsemise eest tasu, kuid ei ole ette nähtud, missugustest summadest või kust kohast peab see raha tulema, mida Pikalaenu Pangale tasuks määrata. Seepärast Vabariigi Valitsus esitab käesoleva seaduseelnõu, kust otsekohe näha, et need tasud Pikalaenu Pangale Vabariigi Valitsuse poolt määratud suuruses võetakse vastavate fondide ja laenude tulu-dest, intressidest j.n.e. Selle seaduseelnõu juures võttis rahaasjanduse komisjon muudatuse ette. Nimelt oli selle paragrahvi teises lõikes ette nähtud, et kui teatud fondid ja laenud ei anna küllaldaselt määralt tulu, siis võidakse riigi eelarve korras seda katta. Kuna selgus aga, et praegu ei ole ühtki sarnast laenu ega fondi, mis küllaldaselt tulu ei annaks, siis leidis rahaasjanduse komisjon, et praegu ei ole selle lõike järele vajadust ning kustutas selles mõttes teise lõike. Nii et käesoleva seaduse järgi on võimalik maksta Pikalaenu Pangale tasu vastavate laenu-dest ja fondidelt sissetulnud summade arvel.

Rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

Juhataja: Riigikogu asub vahelejäädud päevakorra-punkti juurde.

14. Vähemusrahvuste kulturomavalitsuse seaduse §§ 5, 9 ja 24 muutmise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja V. Hasselblatt'i puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni abiesimees J. Klement.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

15. Koolimajade ehitusefondi seaduse muutmise seadus — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja L. Johanson: Koolimajade ehitusefond asub riigikassa juures. Uue seadusega viiakse see fond Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi juurde. Fondist laenude andmise otsustab komisjon. Teen ettepaneku, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel kolmepäevalise väheajata I ja II lugemise vahel.

16. Kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja J. Klement: Austatud Riigikogu liikmed! Äri-line võistlus sünnib põhimõttelikult kui ka meie seaduste järele vaba võistluse alusel. See põhimõte on mitte ainult meil, vaid ka mujal leidnud üldise tunnustuse. Samuti on ta vastavas erikirjanduses leidnud tunnustuse, ning seaduseandluses on vähe tegemist ärilise võistluse reguleerimisega. Piiramata võistluse vabadus äri-likes ettevõtetes ei ole siiski absoluutselt häid tulemusi andnud, kuna on esilekinud pahesid, mille vastu tuleb võidelda, et üksikuid ehk võib-olla isegi suuremaid hulki äri-likes tegevustest osavõtjaid kaitsta äri-meeste vastu, kes kurjasti seda põhimõtet tarvitavad. Äri-likes tegevuses on aset leidnud kõlvatu võistluse toimingud. Kõlvatu võistluse vastu hakati kõige esmalt võitlusevahendeid otsima Prantsusemaal, kus Prantsuse kohtupraktika, tugeades maksvatele määrustele, astub vahel igasuguste põhjendamatu kallale-tingide puhul üksikute äri-alal tegutsevate isikute poolt teistele. Vahelastumine sündis kriminaalkaristuste teel, samuti hakkasid kohtud sarnastelt isikutelt, kes kõlvatu võistluse vahendeid tarvitasid, välja mõistma kahjutasu nende ka-suks, kellele kahju sarnase võistluse läbi on sündinud. Sama teed on käinud pikema aja jooksul Inglise kohtud, kes teata-vasti seotud ei ole täpsete kirjalikkude seadusenormidega, vaid kes oma otsused võivad teha kombeõiguse alusel. Inglise kohtutes on välja kujunenud praksis, kus kõlvatu ärilise võistluse vastu võitlemine aset on leidnud ning pikema aja jooksul teatavaid tulemusi on andnud. Ka Inglise kohtud on asunud seisukohale, et sarnastel kordadel, kui ühed äri-mehed asuvad tegema näiteks reklaami selles suunas, et sellest kahju võib tekkida teistele, kes tegutsevad samal äri-alal, või üldse äri-alal tegutsevatele isikutele, tuleb pakkuda kah-

jukannatajaile tsiviil- ja kriminaalõigus-likku kaitset. Neis riikes aga, kus kohtu-tel võimalust ei ole tegutseda puht süda-metunnistuse alusel ja kus nad ei või alu-seks võtta ainult kombeõiguslikke norme, vaid kus kirjutatud normid peaosu eten-davad, on võitlus kõlvatu võistluse vastu olnud palju raskem, ning seaduseandluses ei ole tarvidus seesuguste normide järgi kergesti läbi löönud. Kuigi juba ammu ka Lääne-Euroopa kontinentaaliikides arusaamisele on tulnud, et siin midagi ette võtta tuleb, ometi ei ole seaduseandlus pika aja kestel jõudnud astuda vajalikke samme. Alles 1896. aastal andis Saksamaa esimesena kõikidest teistest Lääne-Euroopa kontinentaaliikidest seaduse, mis reguleerib kõlvatut võistlust ja mis annab nii tsiviil- kui ka kriminaalõigus-likku kaitset neile äri-likes ettevõtetele, kes kõlvatu võistluse läbi kannatada või-vad või kannatanud on. 1896. aasta seadus püsis muutumatult Saksamaal 13 aastat, kuni 1909. aastani. Selles seaduses leiti üksikuid puudusi, mida oli tarvis parandada, kuna põhimõte, võidelda eba-ausate äri-likes võtete vastu, Saksamaal püsima on jäänud. Seaduses võeti ette parandusi, seati üles ka uusi põhimõtteid, kõrvaldati 1896. aasta seadusest 13 aasta kestel esile tulnud puudused, kuid üldine põhimõte jäi samaks, mis 1896. a. seadu-sega aluse sai. Saksamaa kõlvatu võist-luse vastu võitlemise seadus, mis 1909. aastal Saksa riigipäeva poolt vastu võeti, on kuni viimase ajani püsima jäänud ja jäi võrdlemisi pikaks ajaks ainsaks seaduseks selle ala korraldamisel terves Lää-ne-Euroopa kontinentaaliikide ringkon-nas. Vaatamata juba oma võrdlemisi pikale eale on see seadus tänapäev eeskujuks olnud kõikidele teistele riikidele, kes selle küsimusega tegemist teinud. Ja Saksa 1909. aasta seaduse põhimõttele on rajatud ka järgmine seadus, mis kõlvatu võistluse vastu võitlemiseks Lääne-Euroopa kontinentaaliikides välja antud, nimelt Austria 1923. a. kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadus, samuti mõni aeg hiljem ilmunud Tšehhoslovakkia kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadus. Meile lähemates riikides on kõlvatu võistluse vastu võitlemiseks seaduseandlikke akte välja antud veel Poolas 2. augustil 1926, Lätis 4. oktoobril 1927 ja Soomes 31. juu-nil 1929 seadus, milline maksma hakkas 1. jaanuarist 1930. Teistes Lääne-Euroopa kontinentaaliikides ei ole kõlvatu võist-luse vastu võitlemiseks parlamendi poolt seaduseandlikke akte välja antud, kuigi nii äri-likes ringkondades kui ka juriidilises kirjanduses tarvidus seesuguste seadus-likkude normide järele ammu üldise tun-

nustamise on leidnud. Eestis tõusis üles küsimus kõlvatu võistluse vastu võitlemise seaduse väljaandmiseks esialgu äriringkondade endi poolt. See leidis vastukõla Majanduseministeeriumi ringkondades, ning pärast Majanduseministeeriumi ja kohtuministeeriumi poolt töötati välja vastav seadus, mis ka Riigikogule läinud aasta maikuul esitati. Nüüd, umbes aastapikkuse arutamise järele Riigikogu üldkomisjonis, esitatakse see täna üldkomisjoni poolt heakskiitmiseks Riigikogule.

Meie eelnõu põhjeneb, samuti kui teised Lääne-Euroopa sellelaadilised seadused, Saksa 1909. a. seadusele. Loomulikult on siin teatavad parandused ja muudatused tehtud, nagu see meie oludes vajalik. Eelnõu § 1 määrab tema sisu. Seal loome, et sarnastel juhtudel, kus keegi isik ärilise läbikäimise alal oma toiminguga on toonud kahju teisele kaasvõitlejale ja on sattunud vastollu võistluse heade kommetega, sellelt võidakse nõuda kohtuteel, et ta loobuks seesugusest kõlvatust ja ebaausast võistluse toimingust, ning kannaks kahjud, mis selle läbi tekkinud kaasvõistlejale. Meie seadus näeb ette 3 liiki kaitset kõlvatu võistluse vastu: tsiviilõiguslik kaitse, administratiivõiguslik kaitse ja kriminaalõiguslik kaitse. Seaduseelnõu defineerib täpsemalt, mida tuleb mõista kõlvatu võistluse all ja loeb üles üksikud kõlvatu võistluse juhud. Need on: 1) kõlvatu reklaam, 2) kauba päritolu ebaõige märkimine, 3) mahategevate teadete andmine, 4) ettevõtte nimetuse, erimärkide ja teiste tunnuste väärartvitamine, 5) teenijate ja volinikkude meelitamine, 6) äri ja tootmissaladuste rikkumine ja kuritarvitamine ja 7) teenijate ja volinikkude kasutamine võistleja poolt.

Kõigil seitsmel juhul võib igauks, kes leiab, et teise võistleja poolt ta huve on rikutud, nõuda tsiviilkohtu korras, et sarnane isik või sarnane äriühing, kes on rikkunud käesoleva seaduseelnõu eeskirju selleks, et teistele kahju teha, tasuks kõik kahjud. Samuti võib kohustatada, et see isik kohustatud on loobuma niisugustest toimingutest, mis teistele kahju võivad tuua. Kui keegi on tarvitanud teise äri erimärki, ärinimetust või erimärkidele lähedalt sarnlevaid märke, püüdes sellega näidata või ostiaskonnale selgeks teha, et ostjaskonda eksiarvamisele viia, et ta kaup on samasugune kui teisel, — sarnasel korral võib kohus määrata, et ta sarnast kaubamärki edaspidi tarvitada ei tohi. Ja kui ta seda teeb, võib ta uuesti vastutusele võetud saada. Samuti on ette nähtud rahaline kahjutasu, mida kohus määrata võib kaasvõistlejale, kes sarnaseid võistlusevahendeid tarvita-

nud, mida käesolev seaduseelnõu nimetab kõlvatuks võistluseks.

Teiseks on nähtud ette administratiivõiguslik kaitse. See kaitse käsitleb peamiselt kaht asjaolu: 1) hooaja ja inventuuri väljamüüke ja 2) annab Majanduseministeeriumile õiguse lubada teatavat kaupa müügile saata või müügil pidada ainult ministri määrustes kindlaksmääratud üksustes, mõodus ja kaalus.

Teatavasti praegu, eriti just viimastel ajajärgudel, kus ärides majanduslik kitsikus, on olnud hooaja väljamüügid ja inventuur-väljamüügid alalised nähted. Et säärased väljamüügid mitte ainult teistele äridele, kaasvõistlejatele, kahju tuua ei või ärilisel alal, vaid on toime pandud ostjaskonna meelitamiseks, sageli isegi petmiseks, on kõigile arusaadav. Seaduseelnõu, mis praegu esitatakse, näeb ette, et seesuguseid väljamüüke ei saa korraldada niipalju, kui seda igauks soovib, vaid need võivad sündida ainult linnavalitsuse loal, kusjuures kaubandus-tööstuskoja arvamise ärakuulamine tarvilik on.

Kolmas kaitsevõimalus on kriminaalõiguslik kaitse, mille järgi isikud, kes tarvitavad kõlvatu võistluse vahendeid ja võtteid, langevad selles seaduses ettenähtud paragrahvide järgi karistuse alla. Sanktsiooniks on ette nähtud mõnel juhul rahatrahv ja arest ja mõnel juhul — vangistusekaristus.

Seaduses on veel ette nähtud eriline instituut — lepitusekohus. Seaduse koostaja on läinud välia põhimõttest, et ärilisel alal oleks soovitatav, kui kõik asjad, ja eriti need, mis puufuvad tsiviilõiguslike vahekordade lahendamisele, ei pruugiks minna kroonu või hariliku kohtu lahendamisele, vaid need asjad võiksid korraldatud saada lepitusekohtu teel. Eelnõu eelviimases peatükis ongi ette nähtud lepitusekohus, mille järgi igauks, kellel on õigus tsiviilõiguslikule kaitsele, kelle huve on kõlvatu võistluse teel rikutud, võib pöörata kaubandus-tööstuskoja poole. et määrataks lepitusekohus, ja lepitusekohtu otsused on lõplikud. Lepitusekohtu menetlus sünniks samas korras, nagu see meil maksvas Tsiviilkohtupidamise seaduses on ette nähtud. Seaduse kohta üldiselt tahaksin öelda, et need eeskirjad, mis käesolevas seaduses ette nähtud, ei annulleeri eeskirju, mis seni maksvates seadustes ärilise võistluse ja selle kaitse kohta olemas. Kui näiteks võtame meil maksva uue nuhtluse seaduse § 540 II osa, mille põhjal praegu võidakse trükitoodete toimetajaid vastutusele võtta selle eest, et nad avaldasid teatava äri kohta kirjutisi, mis sellele äri kahju toovad, siis ei ole see § 540 II osa uue seaduse vastuvõtmi-

sega mitte annulleeritud, vaid jääb püsima. Samuti jääb püsima terve rida teisi eeskirju, mis ette nähtud tsiviil- kui ka kriminaalseadustikkudes äriasjade korraldamise kohta. Uues seaduseelnõus ettenähtud eeskirjad tulevad neile ainult lisaks.

Minul ei tarvitse selle seaduseelnõu puhul pikemalt tema juures peatuda, kuna Riigikogu liikmetel on võimalus tutvuneda seaduseelnõu kohta kokkuseatud väga põhjaliku seletuskirjaga, mis annab iga üksiku paragrahvi kohta täpse selgituse ja täpse ülevaate. Seletuskirja on koostanud Kohtu- ja siseministeeriumi nõunik härra Selter, kes ka eelnõu enda autor on. Tahaksin öelda, et täpset seletust käesoleva seaduseelnõu kohta ma isegi anda ei saa, sest et täna esimest korda selle eelnõu aruandjana esinen. Aasta jooksul on sellel eelnõul komisjonis olnud 3 aruandjat. Esimene aruandja oli praegune Majanduseminister härra Pung, teine — rkl. Hasselblatt, ja mina olen praegu kolmas aruandja Riigikogus. Käesolev eelnõu on üldkomisjonis väga põhjalikku kaalumist leidnud, temas on terve rida põhimõtte-likke kui ka vormilisi parandusi tehtud. Põhimõttelikult on üldkomisjon seaduseelnõu heaks kiitnud, ja sellepärast ei tohiks ka Riigikogul tema vastuvõtmiseks olla takistusi. Tahaksin Riigikogu liikmetele veel teatavaks teha, et veel viimasel ajal, selle aja jooksul, kui sellele seadusele koostati seletuskirja, on esile kerkinud asjaolud, mis seaduses veel puuduvad, ja selle eelnõu esimese ja teise lugemise vahel Riigikogus tahab üldkomisjon veel üksikute küsimuste kohta seisukohta võtta, ja teisel lugemisel esitada mõned täiendavad parandused, mida ta selle eelnõu kohta tarvilikuks peab. See aga ei peaks takistama selle eelnõu vastuvõtmist esimesel lugemisel. Ma teen üldkomisjoni nimel ettepaneku,

seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel.

Vaheaeg kl. 18.30 min. — kl. 18.50 min.

17. Rahvamajade seadus — II lugemisel.

Haridusekomisjoni aruandja A. Sõster.

Rahaasjanduse komisjoni kaasaruandja M. Laarmann.

Juhataja: Selle seaduseelnõu teisel lugemisel jääb ära paragrahvide teksti ettekandmine.

Pealkiri ja §§ 1—3 võetakse vastu.

(§ 3-a.)

Aruandja A. Sõster: Haridusekomisjonis § 3-a hääletamisel läksid hääled pooleks. Üks osa komisjoni liikmetest oli selle poolt, et paragrahvi seadusest hoopis välja jätta, kuna teine osa liikmetest pooldas tema vastuvõtmist. Riigikogu liikmed hääletamisel teevad siin lõpliku otsuse.

Juhataja: Lugupeetud Riigikogu liikmed on kuulnud aruandja seletust variandina esitatud paragrahvi sissevõtmise kohta, nii et ma palun Riigikogu liikmeid hääletamisel sellest järeldusi teha.

§ 3-a lükatakse tagasi 26 häälega 13 hääle pooltolemisel.

§§ 4—20 võetakse vastu.

(§ 21.)

Aruandja A. Sõster: § 21 on kahes variandis, ja neis variantides avaldatud mõtted on algatatud haridusekomisjoni poolt. Valitsuse ettepanekus ei ole puudutatud seda mõtet. Hääletamisel läksid hääled pooleks.

Esimese variandi järgi keelatakse alkoholsete jookide tarvitamine rahvamajade ruumes, tähendab neis ruumes, mis on rahvamaja tarvitada. Teine variant näeb ette, et alkoholsete jookide tarvitamine on keelatud ka kõrvalruumides, näiteks ka kojamehe ruumides. (V a h e l h ü ü d e d.) Arusaadav, et kõikides ruumides, mis rahvamaja katuse all asuvad.

Riigikogu liikmed teevad siin otsuse oma hääletusega.

Kaasarauandja M. Laarmann: Ma teen rahaasjanduse komisjoni nimel ettepaneku,

nii üks kui teine variant kustutada.

Keskvalitsusel on oma korraldustega ja määrustega võimalik selle seaduseelnõu alusel igasuguseid korraldusi maksmata panna ka alkoholsete jookide tarvitamise keelu suhtes, ja ei ole tarvilik, et seaduses peaksime ära märkima, et alkoholsete jookide müümine ja tarvitamine on keelatud rahvamajade ruumes. Peale seda kuulub rahvamajade ülevälve ka kohaliku valitsuse võimkonda ja ma ei saa ette kujutada, et müük peaks keelatud olema.

Sellepärast on § 21 esimene kui ka teine variant tarbetu, ja teen ettepaneku, need paragrahvid kustutada.

Juhataja: Riigikogu liikmed on komisjonide seisukohti kuulnud. Enne hääletamisele asumist teatan, et hääletan viimse variandi esimesena, kui kaugemale ulatavama, ja kui see vastu võetakse, siis langeb ära I variant.

Hääletamisele tuleb II variant. (Hääletatakse.) II variant on tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb I variant. (Hääletatakse.) I variant on tagasi lükatud.

§§ 22—26 võetakse vastu.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

Päevakord on läbi. Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 19.05 min.

Õigc.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhatajad (allkirjad).